

A MÁTRAI RÁKÓCZI-ÚT

SÁRGA ÖSVÉNYEN GYÖNGYÖS ÉS PARÁDSASVÁR KÖZÖTT

Írta:
Lánczi Péter
Fotók:
Gulyás Attila

A Mátra vulkanikus tömbje hazánk legmagasabb, egyik legtagoltabb és egyben legvadregényesebb hegyvidéke, amelynek egyedi értékei minden évszakban vonzzák a természetjárókat. Teljes felfedezéséhez ez a rövidnek mondható jelvénytulajdonos túra biztosan nem lesz elég, de remek esszenciát kaphatunk a hegység páratlan hangulatából, természeti kincseiből és történelméből.

Számos módon ismerkedhetünk hazánk földrajzi értékeivel és törtérijával, ám az ezeket ötvöző tematikus túrák kiváló apropót adnak új élmények és ismeretek szerzésére. A Kékes Turista Egyesület által életre hívott Rákóczi jelvénytörő túra a Mátrában egy mindössze 43 km hosszú, mintegy 1400 m szintemelkedésű útvonalat foglal magában, amelyet a sportosabbak akár egy nap alatt is bejárhatnak, de ennek a gyalogtúrának a lényegét inkább a fent említett szempontok adják, így érdemes lehet több napot is rászáni.

A szabadságharc leverése után II. Rákóczi Ferenc birtokait elkobozták, és a környék egykori urának emléke hosszú időre feledésbe merült. Magyarország hajdanán leggazdagabb, a haza szabadságáért küzdő főnemese az 1711-ben bekövetkezett bukást követően is hű maradt elveihez, nem fogadta el a neki felajánlott kegyelmet, és a kényelmes élet helyett a törökországi emigrációt választotta. A hazafias és példamutató fejedelem emléke a 20. század elejére kultuszává lett. Ekkor hozták haza Törökországból hamvait, majd helyezték örök nyugalomra a kassai Szent

Erzsébet-dómban. Manapság Gyöngyösön és Mátra-szerte is él Rákóczi emlékezete, amelyet nem csupán szobrok és helynevek sokasága, de egy túraútvonal is életet.

PARÁDÉS PARÁDI LÁTNIVALÓK

Mi ezt a valóban nagyszerű túrát – a kényelmesebb tömegközlekedési lehetőségeket szem előtt tartva – Parádsasvárról indulva mutatjuk be, de akár Gyöngyösről is kezdhetnénk, mert a jelvénytörés szempontjából a menetirány, a szakaszolás, illetve a menetidő is tetszőleges lehet. A Rákóczi-turistaút első sárga jeleit a néhai parádsasvári üvegyár bejáratánál pillantjuk meg, illetve az első igazolójelet is itt találjuk. A valaha nemzetközileg ismert üzem az 1767-ben Parádóhútaról ide áttelepült üveghuta modern utóda volt, s így a Rákóczi által alapított parádi üvegyártás méltó folytatója. A szebb napokat látott üzemet a II. Rákóczi Ferenc utcán hagyjuk el, de még mielőtt a Rákóczi-szobornál végleg magunk mögött hagynánk a települést, érdemes megcsodálni a még működő üvegmanufaktúrák pompás alkotásait. A zöldbe kiérve kacsaringós úttal vesszük az irányt Parádóhuta

A pusztuló parádsasvári üvegyár kerítésén virít az első sárga jelzés

A parádfürdői Károlyi-kastély egyelőre üresen áll

felé, miközben változatos erdőkben haladva két igazolójelet is begyűjtünk a Sós-cseri- és a Hársas-tetőn.

FRISSÍTŐ VIZŰ FORRÁSOK VÁRNAK RÁNK

Hat kilométer után érzük el a hangulatos kis falut, a Parád nagyközséghez tartozó Parádóhutát, amely település közelében Rákóczi építtette az első mátrai üveg hutát 1708-ban. A falu déli részén érdemes megkóstolnunk az útvonal által is érintett Klarissza-csevice vérképzést segítő, magas vastartalmú gyógyvizét. A méhészkerti igazolóponthoz tett kitérő után a műúton gyalogolunk le Parádra, ahol túránk tizedik kilométerénél – a Hársfa utcában – egy újabb igazolóhelyhez, még pontosabban Asztalos Johák fafaragómester házához érkezünk. Az 1980-ban elhunyt művész alkotásait a Kékesi út 2. sz. alatt (a régi tűzoltószertár épületében) tekinthetjük meg, amelyek közül különösen figyelemreméltó

RÁKÓCZIAK A MÁTRA VIDÉKÉN

1603-ban báró felsővadász Rákóczi Zsigmond egri várkapitány (1607-től erdélyi fejedelem) II. Rudolf magyar királytól adománybirtokokat kapott Borsod és Heves vármegyében, amelyeknek Gyöngyös városának negyede és a környékbeli falvak is részei voltak. A birtok ura a 17. század végén és a 18. század elején II. Rákóczi Ferenc volt, aki először 1694-ben járt Gyöngyösön, majd 1700-ban itt töltötte a karácsonyt a Szent Bertalan-templom mellett lévő palotájában. Az általa vezetett szabadságharc idején itt rendezte be udvartartását, illetve innen folytatott béketárgyalásokat a Habsburgokkal. Gyöngyös mindvégig kitartott Rákóczi és a szabadságharc mellett, elsősorban a kuruc seregek ellátása révén. Ez idő tájt a Parádi-medence is Rákóczi-birtok volt, a deprői uradalom részeként, s ekkor állíttatta fel a nagyságos fejedelem a vidék első üveg hutáját Parádóhuta közelében, a Som-hegy oldalában. Ez a huta tekinthető az egykor világhírű parádsasvári üvegmanufaktúra ősenek. A korszak igényeinek megfelelően valószínűleg háborús célokat is szolgált – a kuruc seregek is használták az itt készült üveggránátokat.

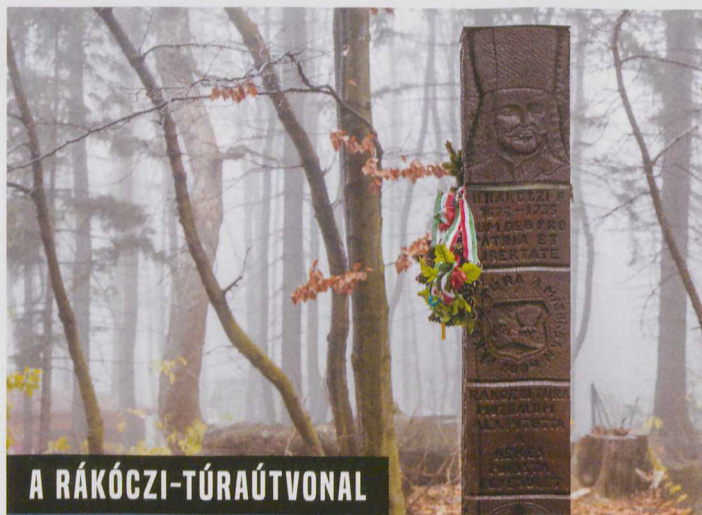

Foto: Nógrádi Attila

Remek pihenőhelyet találunk a Szent István-csevicénél

a Rákóczi-szabadságharc történetét bemutató dombormű, valamint Vidróczki Marcinak, a Mátra híres betyárjának az életnagyságú szobra. Parádon tájház és palóc ház is mesél a környék kultúrájáról, a nagyközségein áthaladva pedig több vendéglátóhelyet is kipróbálhatunk. A völgyben hosszan elnyúló település főutcáján a Parádi-Tarna vízfolyását kísérjük, hamarosan pedig már Parádfürdőn (közigazgatásilag szintén Parádkhoz tartozik) koptatjuk

az aszfaltot. Elhaladunk a pompás Cifra istálló mellett, ahol egy páratlan kocsimúzeumot tekinthetünk meg, majd újabb vendéglátóhelyek mellett elsétálva befordulunk az erdőbe vezető Ilona-völgybe, miközben megkerüljük a szebb napokat is látott Károlyi-kastélyt és parkját. Itt, a település és a kastélypark határában találjuk újabb igazolójelünket, a Rákóczi-fát, amely napjainkra már sajnos csak egy odvas, fekvő torzója az egykoron hatalmas, több száz évet megért, 6 m törzskerületű kocsánytalan tölgynek, amelyhez a hagyomány szerint anno a fejedelem kikötötte a lovát.

A RÁKÓCZI-TÚRAÚTVONAL

II. Rákóczi Ferenc fejedelmünk születésének 300. évfordulója alkalmából 1976-ban az Országos Erdészeti Egyesület Mátrafüredi Helyi Csoportja a Gyöngyöst Parádfürdővel összekötő, sárga sáv jelzésű turistautat felújította; majd a szabadságharc vezetőjének tiszteletére Rákóczi-turistaútnak nevezte el. A Mátrát észak-déli irányban átszelő, több mint 30 km-es turistaút a hegység egyik legszebb és legváltozatosabb útvonalára, amelyet 2002-ben a Kékes Turista Egyesület további látnivalók és Rákóczi-émlékeket őrző helyek bevonásával mintegy 13 km-rel meghosszabbított.

VADREGÉNYES MÁTRAI BÉRCEKEN

Parádfürdőt a hegyek irányába üde rétek, valamint százéves vadgesztenyékből és kislevelű hársakból álló, hangulatos fasor által kísért aszfaltcsíkon hagyjuk el. Rövidesen a Szent István-csevice szén-dioxidban dús, ízletes vizével olthatjuk szomjunkt. Az itteni pihenőhelynél igazolójelet is találunk. Az erdészeti utat elhagyva a Macska-lyuk vízmosságában kaptatunk a Rózsaszállás erdészházig. A fárasztó emelkedő leküzdése során pompás bükkök között haladunk, tavasszal pedig odvas keltike és a szagos müge csodás virágszőnyegében gyönyörködhetünk. Az erdei laknál is igazoljuk ottjártunkat, majd a Disznó-kő meredek oldalában – óriási, mohás sziklatömbök között – folyamatos emelkedéssel kapaszkodunk felfelé. Hamarosan elérjük a Mátra főgerincét és az Országos Kéktúra ösvényét, amellyel a mi sárga jelzésű utunk együtt halad északnyugat felé, a panorámás Disznó-kő irányába.

Ilyen a kilátás a 898 m magas Sas-kőről

A Parádi-medencére pazar kilátást nyújtó kilátóhelyet a kék háromszögön tett rövidke kitérővel érhetjük el: túránk felénél, egy újabb igazolópontnál járunk. Innen a Kis-Sas-kő északi oldalában felhágunk a gerincre, ahol a 898 m magas Sas-kő sziklaparkányáról tárul elénk kilátás. Kicsivel később az Erzsébet-sziklánál is körbetekinthetünk a magasból. Ezt a szakaszt a panorámák mellett a látványos sziklaalakzatok teszik felejthetlenné, mielőtt egy füves ösvényen lejtésbe kezdenénk a Sötét-lápa nyergébe, ahonnan megkezdjük a „kékesi rohamot”. Hazánk legmagasabb pontját, az 1014 m magas Kékest nem túl meredek emelkedővel hódítjuk meg. Az igazolójelet az ikonikus csúcskő mellett felállított Rákóczi-emlékoszlopon találjuk. A hegytető varázslatos mátrai panorámáját csupán a tévétorony körteraszáról élvezhetjük, de nem sokkal később, a sárga háromszög jelzésen tett kitérő során festői tisztásra érhetünk, ahol szédületes látványban lehet részünk

a Karancstól a Bükkig, előtérben a Mátra hegycsozorújával. A hegység főgerincére visszatérve bükkösökben és fiatal fenyvesekben ereszkedünk az igazolójellel ellátott Som-nyeregig, onnan pedig a 24-es utat keresztezve érkezünk meg a turistautak jelentős csomópontjának számító Mátraházára. Az itt található jellegzetes, pagodaszerű egykori menedékház volt az üdülőhely első épülete, amelyről később a település (hivatalosan ma Gyöngyös város egyéb belterülete) a nevét kapta.

VÁLTOZATOS LÁTNIVALÓK ÉS MESÉS PANORÁMÁK

Harmincadik kilométerünknél járunk, amikor büféekkel, vendéglátóhelyekkel és szállodákkal szegélyezett utunk elhagyja Mátraházát és környékét, nemsokára pedig a Hórákó szakadékszerű mélyedését is elérjük. A Hórákó elnevezés arra utal, hogy ebben a fagyzugos mélyedésben sokszor még májusban is látni

Mátraháza jelképe, a pagodatetős egykori menedékház szerényen megbújik a fák között

havat. Pár lépéssel később a hegyoldalból felkapaszkodunk a Kecse-bérc kiugró sziklájára, ahonnan a szanatóriumra, a Somor-patak völgyére és a Kékesre nyílik szép kilátás. Itt is begyűjtünk egy igazolókódot, majd a sárgára visszatérve hotelek és parkolók mentén igyekszünk a következő panorámás igazolóhelyünkre. A sárga rom jelzésen teszünk kitérőt a Hanák Kolosról – a mátrai turizmus úttörőjéről és a hegység első útikalauzának megalkotójáról – elkeresztelt kilátóhoz, ahol az Alföldbe simuló mátrai táj megragadó látványa fogad bennünket. Az emlékoszloppal, padokkal és tűzrakóval ellátott pihenőhelytől meredekebb lejtésbe kezdünk, és egy kilométer után a Rákóczi-forráshoz érkezünk, amely a Mátra egyik legismertebb és sokak szerint legfinomabb vizű forrása. Ligetes, kőrises erdőrészben átkelve újabb panorámás helyre érünk fel, amely nem más, mint a fedett kilátóteraszos,

Ilyen jelölőpontokat kell keresnünk a túra során

478 m magas Muzsla-tető. Innen elsősorban a Sás-tó felé kanyargó országútra és Mátrafüredre (hivatalosan ma Gyöngyös város egyéb belterülete) látunk rá, de jól látszanak a mátraaljai települések, Gyöngyös és a Sár-hegy is. Pár száz, meredek ereszkedésben megtett métert követően már Mátrafüred utcáin sétálunk, majd a kápolnánál található igazolójel feljegyzése, némi aszfaltkoptatás, a kisvasút sínjeinek keresztezése és a vadaspark érintése után a Szent Anna-tó, illetve a Sár-hegy felé vesszük az irányt. Ez a mindössze 500 m magas hegy mind társulásokban, mind fajokban rendkívül gazdag. Az alig néhány száz hektárnyi területen félszáz védett növény- és közel száz védett állatfaj találta meg az életterét, amelynek megismerésében a mi sárga utunkkal párhuzamosan haladó, 12 állomásos tanösvény nyújt segítséget. Megcsodálhatjuk a festői kápolnával díszített Szent Anna-tó feltöltődött mocsárvilágát, a hegyoldal cserjés és bozotos élőhelyeit, a Sár-hegy nyergében pedig a terület legértékesebb növényvilágát, a pusztafüves lejtősztyeppet is szemügyre vehetjük. A Sár-hegy növényvilágának híres kutatója Szerencsés Imre gyöngyösi gyógyszerész és botanikus volt, akinek emlékére a kopasz Cseplye-tetőn kopjafát állítottak. Túránk utolsó körpanorámáját és a végállomás előtti utolsó terepi igazolójelét találjuk itt, mielőtt egykori szőlőparcellák mentén meredeken leereszkedünk Gyöngyösre. Megtettünk 43 kilométert: e maratoni táv akár egyben is abszolválható, de a látnivalókra így aligha jut elég idő. Érdemes

Gyöngyösön is szétnézni, hiszen itt található többek között a messze földön híres természet-tudományi gyűjteménynek otthont adó Mátra Múzeum, valamint a Mátravasút Múzeum is. Élmenygazdag túránkat a Könyves Kálmán téren, II. Rákóczi Ferenc szobránál fejezzük be, méghozzá az itt olvasható szabadságharci jelszó lejegyzésével, amely az igazolófüzetünk huszadik, azaz utolsó túrakódját jelenti. ■

Stílszerűen a gyöngyösi Rákóczi-szobornál fejezzük be a túránkat

Varázslatos hangulatú mátrai erdőkön vezet át a sárga jelzés

INFÓK A JELVÉNY-SZERZÉSHEZ

A Rákóczi jelvénytörő túra a Mátrában többszörösen szakaszolható, teljesítése nincs időkorláthoz kötve. Az útvonalleírásban megjelölt helyeken jelek, illetve megválaszolendő kérdések feljegyzésével igazolhatjuk a bejárást. A kitöltött igazolólapot (egy C/5-ös választóborítékkal együtt) postai úton kell eljuttatni a Kékes Turista Egyesület címére (3200 Gyöngyös, Török Ignác u. 1.). A sikeres teljesítésért 1200 Ft ellenében jelvény jár. A Rákóczi-úttal kapcsolatban minden részletet megtalálunk az egyesület oldalán (kekesturista.hu), ahonnan a túra igazolólapját is letölthetjük.

